

Enskild motion

Motion till riksdagen 2017/18:1031

av **Désirée Pethrus (KD)**

Utvecklingen i Turkiet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i sin utrikespolitik bör öka trycket på Turkiet för landets upprätthållande av mänskliga rättigheter och demokrati och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att konditionalitet bör upprätthållas i förhandlingarna om viseringspolitiken för Turkiet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mycket noggrant följa upp att Turkiet följer det ingångna flyktingavtalet med Europa, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges regering bör betona vikten av pressfrihet och fackliga rättigheter i sina bilaterala kontakter med Turkiet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmärksamma situationen för de etniska minoriteterna i Turkiet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige prioriterar i sin utrikespolitik mänskliga rättigheter och demokrati. Många förväntar sig därför att regeringen ska öka trycket gentemot Turkiet när utvecklingen nu tydligt går i fel riktning. I juli 2017 greps den svenske medborgaren Ali Ghavaris utanför Istanbul när han deltog i utbildning kring mänskliga rättigheter i arrangemang av Amnesty International. Han anklagas nu för stöd till terrorverksamhet. Gharavi sitter isolerad och får endast besök av sin advokat en gång i veckan. Tysklands president och förbundskansler har uttalat att gripandena som även drabbade en tysk medborgare är ”fullständigt orättfärdiga”. Ett klarspråk som vi även skulle önska av den svenska regeringen.

Turkiet står nu vid ett vägskäl. Den cirka tre år långa vapenvilan mellan staten och PKK bröts 2014 och städer som Dersim, Cizre och Silvan upplevde snabba militära

operationer i form av utgångsförbud i jakt på militanta PKK:are för att återställa kontrollen. Både den turkiska staten och PKK bidrog till eskaleringen av konflikten i Turkiet. Förra året, i juli 2016, gjordes ett misslyckat kupp försök under knappt ett dygn och 265 människor dog och 1 440 skadades i samband med kupp försöket. Kupp försöket anses ha initierats av en fraktion inom militären, men det är fortfarande oklart vad som hände. President Erdogan anser att Gülenrörelsen ligger bakom.

Enligt Amnesty har nu över 100 000 offentliganställda, inklusive läkare, akademiker, lärare och poliser sparkats från sina jobb i en stor utrensning efter kupp försöket. Erdogan som anser att den tidigare bundsförvanten och ledaren för den s.k. Gülenrörelsen, Fethulla Gülen ligger bakom militärkuppen, söker slå mot alla som anses ha någon koppling till honom och hans rörelse. Det kan vara helt obegripliga anledningar som saknar all grund i verkligheten som människor beskriver, när de sagts upp från sina jobb och idag saknar försörjning. Hela familjer har drabbats och står utan möjlighet att få ett jobb.

Det spända politiska läget påverkar bland annat yttrande-, press- och organisationsfrihet men också situationen vad avser mänskliga rättigheter samt landets ekonomi.

Den sociala och politiska oron som de turkiska medborgarna utsätts för bör även oro väst. Genom Ankaras bilaterala kontakter med Sverige, Europarådet och FN, bör Erdoğanns dominans och statens brutalitet sända varningsflaggor för den världspolitiska balansen. Om vi inte agerar förebyggande riskerar Mellanöstern att bli ett ännu värre slagfält än idag. Och den islamiska fundamentalismen synes spridas vidare till olika delar av Afrika. Detta kan även få allvarliga följder för Europas säkerhet.

Flyktingkrisen och viseringsfrihet för turkiska medborgare

EU och Turkiet har i flyktingkrisens kölvatten blivit alltmer beroende av varandra. 2005 blev Turkiet antaget som kandidatland till EU. Turkiet har nu krävt att EU ska lätta på viseringsregler för sina medborgare. Viseringsfrihetsprocesser, som EU inleder med grannländer, ska syfta till att utgöra ett viktigt reformdrivande instrument för att främja EU-integration och EU-närmande för länder i EU:s närområde. Turkiet ska uppfylla samma krav som vi ställer på alla övriga länder som vill få viseringsfrihet. EU-kommissionen har konstaterat att turkiska myndigheter ännu inte har uppfyllt alla åtgärdskrav. Fem krav som måste åtgärdas rör korrupsionshinder, dataskydd, avtalsförhandling med Europol, rättsligt samarbete med EU:s medlemsstater samt revidering av terroristlagstiftning. Totalt i den process som utgör Turkiet kandidatur för EU-medlemskap har Turkiet endast klarat att öppna 2–3 av de så kallade ”kapitel” som landet måste genomföra i sin lagstiftning. Totalt finns 35 kapitel. Det ter sig föga realistiskt att landet i närtid kan komma längre i processen.

Det finns en risk att EU kommissionen vill skynda på viseringspolitiken gentemot Turkiet för att de ska stå kvar vid det avtal som EU:s stats- och regeringschefer slöt med Turkiet den 18 mars 2016. Det är viktigt att konditionalitet råder och att EU inte släpper på kraven gentemot Turkiet innan något viseringsavtal sluts.

Flyktingavtalet i Europeiska rådet den 18 mars 2016 gällande flyktingar från Syrien har kritiserats men av EU setts som en nödvändighet för att få en reglerad och ordnad situation kring migrationen. Avtalet syftar till att stoppa flödet av irreguljära migranter

via Turkiet till Europa. EU följer de medel som tilldelas Turkiet utifrån överenskommelsen och som ska ge flyktingar från t.ex. Syrien stöd till utbildning och hälsovård.

Det avtal som EU slöt med Turkiet, i mars i år, kring flyktingfrågan och omflyttning av syriska flyktingar behöver kontinuerligt följas upp. Det finns cirka 2,5 miljoner syriska flyktingar i Turkiet. Turkiet har av EU utlovats 30 miljarder kronor för att öppna upp för arbetstillstånd för syrier i Turkiet, för skola och hälsovård m.m. Sverige utlovade 700 miljoner av dessa medel varför det krävs en uppföljning av våra skattemedel. Regeringen bör driva på så att projekt redovisas krona för krona, så att de inte hamnar i fel händer utan verkligen kommer flyktingarna till del.

Nyligen rapporterade svensk media om att 850 000 syriska flyktingar i Turkiet nu får finansiellt bistånd från EU. Något som ska ökas till 1,3 miljoner personer. Det är det största EU-finansierade biståndsprojektet någonsin. Utsatta familjer får betalkort som kan användas för att köpa mat och andra förnödenheter. Det är en del i överenskommelsen med Turkiet där EU lovade 3 miljarder till syriska flyktingar.

Yttrande- och pressfrihet

Efter den kritiserade folkomröstningen om presidentens makt som ägde rum i april 2017 har situationen för människorättsaktivister och journalister förvärrats ytterligare. Folkomröstningen syftade till att driva igenom en ny författning där presidenten ger sig själv mer makt. Detta har kritiserats i många media.

Det interna förtrycket i Turkiet förvärras kontinuerligt. Med hjälp av antiterrorlagstiftning stryps den fria tillgången till information. Tillgången till sociala medier som Facebook, Twitter och YouTube har begränsats liksom internet. Kritiska journalister har trakasserats, förlorat sina jobb och hamnat i fängelse. Oberoende medier och civilsamhällesorganisationer har fått problem med skattemyndigheterna, och med domstolarnas hjälp kastas meningsmotståndare och journalister i fängelse. Likaså har de fackliga rättigheterna tagit flera steg tillbaka de senaste åren. De fackligt aktiva som sitter fängslade måste få rättssäkra rättegångar.

Nu måste flera internationella ledare tala klarspråk och lyfta frågan om grundläggande mänskliga fri- och rättigheter i Turkiet. Sveriges regering behöver betona vikten av pressfrihet och fackliga rättigheter i sina relationer till Turkiet. Vi kan inte acceptera att det fängslas demokratiaktivister, fackföreningsledare, journalister i ett land som vill bli medlem i EU.

Enligt Amnesty har 500 turkiska och kurdiska institutioner och medier stängts ner och tillgångar konfiskerats.

Minoriteters rättigheter

Landets långa historia av förtryck gentemot sina minoriteter som kurder, kristna, armenier, syrianer, kaldéer, araber, aleviter men också romer har alltför länge förnekats sina rättigheter och diskrimineras i en hård för assimileringspolitik. Detta bör regeringen lyfta i sina relationer med Turkiet.

Kvinnor lever utsatt. Flera rapporter vittnar om ett utbrett våld mot kvinnor, på gatan såväl som i hemmet. Att leva som HBTQ-person i Turkiet är också mycket svårt. Acceptansen är i det närmaste obefintlig i landet.

Det måste vara tydligt att EU kräver respekt för mänskliga fri- och rättigheter. Då kan inte EU tala med dubbla tungor utan måste stå fast vid kraven på de som vill närma sig EU. Det måste gälla även Turkiet. De kan inte tillåtas utöva utpressning gentemot EU i flyktingkrisens spår.

Det är viktigt att världssamfundet inte glömmer att skydda civila, var de än befinner sig.

Syrianer (araméer), som är ursprungsbefolkning i Turkiet, har levt i regionen i över 3 000 år och har drabbats hårt genom historien. Alla minns vi 1915 när 1,5 miljoner kristna massakrerades i folkmordet på syrianer, armenier, assyrier och pontiska greker under Ottomanska rikets sönderfall. Dödade för sin tro och etniska tillhörighet för att de inte konverterade till islam. Folkmordet, kallat Seyfo, har erkänts av flera länder, men i Turkiet är det fortfarande inte möjligt att ta upp frågan om ett erkännande. Sedan 900-talet har den syrianska folkgruppen och andra kristna marginaliserats. Just nu bevitnar vi fortfarande konfiskering av kloster, kyrkor och gravplatser. Allt fler förföljs och rättigheter inskränks. Hur minoriteterna nu drabbas visar på en alltmer negativ utveckling i Turkiet vad avser mänskliga rättigheter.

Kurderna som folkgrupp har en lång historia. Landet Karda nämns redan år 3000 f.Kr. av sumerna. De lever idag huvudsakligen i Iran, Irak, Syrien men främst i Turkiet. Det finns även kurdiska minoriteter i Libanon, Armenien, Azerbajdzjan och under senare år lever många även i Europa och i USA. Deras språk, kurdiska, är en viktig sammanhållande faktor och vikten av att få tala språket återkommer ofta i kurdernas kamp för sina rättigheter.

Kurdernas självständighetssträvanden har pågått under lång tid med uppror och 1978 bildades PKK som utfört väpnade attacker inne i framförallt Turkiet. PKK klassas som terrororganisation internationellt av flera stater och organisationer som Turkiet, USA, EU och Nato. Under Turkiets närmande till EU började förtrycket av kurderna att minska och de började få del av vissa rättigheter som tillkommer minoriteter enligt Europarådets ramkonvention. Därmed minskade också PKK:s aktiviteter.

Den förbättrade situationen i Turkiet gav minoriteter rätt till stöd och skydd för att bevara och utveckla sin kultur och sitt språk. Även FN:s artikel 27 om medborgerliga och politiska rättigheter anger att etniska, språkliga eller religiösa minoriteter ska ha rätt att utveckla sin kultur. Det finns ett förbud mot diskriminering och skyldigheter för stater att positivt stödja minoriteters strävanden att bevara sin särart. Man har rätt att få lära sig sitt modersmål och få undervisning i detsamma. Och även om man tillåtit privatundervisning i kurdiska så läggs många kurser ner på grund av byråkratiska restriktioner.

I samband med att Turkiet lättade något på förtrycket, ökade kurdernas minoritetsrättigheter och många hoppades att det skulle gå i rätt riktning och att PKK kunde lägga ner sin kamp. Även om många kurder i det nuvarande svåra läget i regionen söker ett ökat självbestämmande när inte alla drömmer om ett eget land, utan vill ha rätt till regionalt självstyre och att få utveckla sin egen kultur och språk, i enlighet med olika konventioner.

I Irakiska Kurdistan har kurderna ett utvecklat självstyre och det är en region som idag är mer säker än övriga Irak. Kurderna har fortfarande många utmaningar i att utveckla sin självstyrande region Kurdistan bland annat avseende att motverka korruption och öka kvinnors rättigheter och det hedersrelaterade våldet. Men det är en region som många kurder är stolta över och där investeringar och utveckling trots allt går i positiv riktning. Konflikten med Bagdad-regimen har dock eskalerat på grund av

oenighet om fördelning av oljepengar. På grund av att oljepriset sjunkit dramatiskt har det blivit svårt med ekonomin i Irakiska Kurdistan, och man uppger att löneutbetalningar till offentligt anställda tidvis fått ställas in.

Det förtryck som finns gentemot kurderna kan inte omvärlden blunda för. I Turkiet bor cirka 19 miljoner kurder och utgör cirka 30 procent av Turkiets befolkning.

Trots alla positiva signaler som tidvis har kommit i Turkiet gentemot kurderna så drabbas utvecklingen av ständiga bakslag. De senaste åren har Turkiet fängslat parlamentsledamöter, professorer, studenter och lokalpolitiker. Andelen fängslade journalister är bland de högsta i världen. Många fängslas på mycket lösa grunder där bevisen är bristfälliga. Den akademiska friheten har satts på undantag, då flera som arbetar med ämnesområden som berör kurdernas rättigheter, har fått se sina karriärer spolieade.

Sverige bör i EU och FN lyfta minoritetens behov av stöd och skydd i syfte att lätta på trycket för alla dessa medborgare i Turkiet.

Désirée Pethrus (KD)